

המדינה מצביע על הצורך בשינוי המצב הקיים, לשם שיפור יכולת השגת היעדים המיבצעיים.

מן הממצאים עולה, כי גם בתקופות השירות שבהן הדבר אפשרי, לא נעשה כל הדרוש כדי להבטיח לחיילים תנאי שירות טובים. ראוי שצה"ל יקדיש יותר תשומת לב ואמצעים לעניין זה, כדי לסייע לחיילים לעמוד בקשיי השירות הקרבי וסיכונים, וכדי לקיים רמת מוטיבציה גבוהה לשירות בחטיבה.

מסוקי סער - שיתוף פעולה בין חיל האוויר

לבין כוחות היבשה

ריכוז ממצאים

סד"כ המסוקים של חיל האוויר מתחלק לשתי קבוצות: מסוקי קרב ומסוקי סער (להלן - מסע"רים). במערך מסוקי הסער נכללים מסוקי "יסעור", מסוקי "אנפה" ומסוקי "ינשוף". המשימות העיקריות המבוצעות על ידי מערך המסע"רים הינן: מיבצעים מיוחדים, פינוי נפגעים, חילוץ צוותי אוויר שנאלצו לנטוש מטוסייהם, הספקה בהיטס, סיור ותובלה, לוחמה בטרור (בעיקר בעת רגיעה) ועוד.

מיוני ועד אוגוסט 1995 ומיולי עד ספטמבר 1996, לסירוגין, ערך משרד מבקר המדינה ביקורת בנושא התיאום שבין זרוע האוויר לבין כוחות היבשה לביצוע משימות שיתוף הפעולה עם מסע"רים, ובמוכנות כוחות היבשה לביצוע משימות אלה. הבדיקה נערכה בחיל האוויר - במפקדת החיל, ביחידה לשיתוף פעולה ובכל טייסות המסע"רים; במטה הכללי - באגף התכנון (להלן - אג"ת), ובחטיבת המיבצעים וחטיבת תורה והדרכה שבאגף המטה הכללי (להלן - אג"ם); במפקדת קצין הרפואה הראשי (מקרפ"ר); במפקדת כוחות השדה (להלן - מפח"ש) ובמפקדת קצין חיל הרגלים והצנחנים הראשי (להלן - מקחצ"ר) הכפופה לה; ובפיקודים המרחביים. כמו כן נערכו פגישות עם קצין חיל הרגלים והצנחנים הראשי, עם מפקדי אוגדות וחטיבות ועם קצינים בכירים אחרים מחילות השדה. להלן עיקרי הממצאים שעלו מביקורת זו:

הסד"כ הקיים של מסוקי הסער מהווה מענה חלקי לצורכי כוחות היבשה בעת לחימה. עד מועד סיום הביקורת צה"ל לא בחן בעבודת מטה משותפת של הגורמים הנוגעים בדבר (חיל האוויר, מפח"ש, חטיבת המיבצעים באג"ם ואג"ת), את משימות מערך מסוקי הסער מול התכניות המיבצעיות הקיימות והעתידיות.

בשנים האחרונות החלו חטיבת תורה והדרכה שבאג"ם ומפח"ש בגיבוש תורת הלחימה לשיתוף פעולה עם מסע"רים. במועד סיום הביקורת טרם הסתיימו הפעולות הכרוכות בכך.

מקחצ"ר לא הגדירה את סדר העדיפות של כוחות חיל הרגלים (להלן - החי"ר) לצורך קבלת שעות הטיסה לטובת האימון בשיתוף הפעולה בין חיל האוויר לכוחות היבשה. חיל האוויר (מפקדת החיל והטייסות) ומפח"ש אינם מנהלים מעקב אחר שעות הטיסה לאימונים בשיתוף הפעולה בין שני הצדדים.

על פי ההוראות, על הכוחות המשתתפים בתרגיל לבצע תחקיר עם סיומו. תחקירים על תוצאות האימונים בשיתוף פעולה, במידה שנעשים, מתבצעים בנפרד אצל כל אחד מהצדדים, וכמעט שלא מתבצע תחקור משותף. התחקירים שמבצעות יחידות החי"ר על אימוני שיתוף הפעולה עם חיל האוויר, מרמת הגדוד ומטה, אינם מסוכמים בדרך כלל בצורה מסודרת בכתב, וממילא אינם מועברים למפקדות הממונות.

בתחקירים שנעשו על אימוני שיתוף פעולה במסגרת תרגילים חטיבתיים ומעלה מהשנים 1995 ו-1996, עלה, כי מרבית הליקויים בשיתוף הפעולה נגעו לתפקוד כוחות היבשה. התקלות החוזרות ונשנות אצל כוחות היבשה נבעו בעיקר מנהלים לקויים, מאי-ביצוע פקודות, ומחוסר מיומנות של כוחות בביצוע הנהלים הקיימים.

בפיקודים המרחביים גם "מכלולי משולבים" - גופים המופעלים על ידי חיל האוויר במסגרת מוצב השליטה הקדמי. תפקידיהם בין היתר ליזום, לתכנן ולשלוט במשימות תובלת סער, מיבצעים מיוחדים והטסת כוחות לסוגיהם; להשתתף כגורם מקצועי אווירי בזירת המשולבים הפיקודית; להקצות מסוקים למפקדות השדה ולתמוך בהם לוגיסטית. במסגרת הערכת מצב שפרסמה היחידה לשיתוף פעולה שבחיל האוויר באוגוסט 1995, הוערכה יכולת מכלולי המשולבים לטפל במשימות שונות, וזוהו פערים למימוש יכולת זו.

בשנתיים האחרונות חלה התקדמות רבה בטיפול בשיתוף הפעולה שבין כוחות היבשה לבין חיל האוויר בהפעלת מסוקי סער, וראוי כך, ויותר. שכן, השימוש במסוקי סער לצורך מיבצעים מכל הסוגים ברגיעה, ועוד יותר בחירום, הולך ומתעצם.

במועד סיום הביקורת עדיין לא הוגדרו במדויק הצרכים במסוקי הסער, ולא סווגו המשימות שהם מבצעים לפי מידת חיוניותן. לדעת משרד מבקר המדינה, עבודת מטה משותפת בתחום זה תיתן תמונה טובה יותר על הסיכויים לזמינות מסוקי הסער לטובת כוחות היבשה בעת חירום, ותאפשר לקבל החלטות בכל הנוגע לבניין הכוח בעתיד.

מהממצאים עולה הצורך להשלים את כתיבת תורת הלחימה (התו"ל), הפק"לים והוראות האימון הקשורים לנושא, ולפעול להטמעתם; כמו כן מן הראוי להקפיד על קיום האימונים המשותפים על פי הוראות האימון החדשות, וכן על ביצוע תחקירים והדיווח עליהם לגורמים הרלוונטיים; על מפקדי יחידות החי"ר לאכוף את ביצוען של ההוראות הקיימות ולפעול לשיפור רמת מיומנות חייליהם, בייחוד בהקשר לחבירה עם מסוקי הסער.

לדעת משרד מבקר המדינה, מן הראוי, שהמפקדות הממונות (מפח"ש ומקחצ"ר) תוודאנה קיומם של אימונים ותרגילים במידה מספקת, כדי להביא את הכוחות לרמה המיטבית בכל הכשירויות הנדרשות.